

ÚJ MAGYAR ANEKDOTAIKINS

VIRÁG BENEDEKRŐL Gyulai Pál mesélte többször ezt a históriát. Ő maga is hallotta valakitől.

A szelid öreg Virág Benedek sétált egyszer egy ifjú bámulójával a budai Dunaparton. 1820 táját irták. A hajóhidon, Pest felől két fiatalember közledek: a két *Kisfaludy*, Sándor és Károly. Virág Benedek rájuk mutat és így szól famulusához:

— Nézze, öcsémuram, ezeket a fiatal külföldieskedőket. Ezek az újítók teszik tönkre Magyarországot, ezek a vakmerész fiatalok fölforgatják írasaikkal a világot. Finis Hungariae!

És szent haraggal indult tovább. Pest felől hűvös szellő fujt. Hazatipeggett az öreg budai házacsájába.

▼▼▼

GYULAI PÁL, a legnagyobb magyar kritikus tudvalevően egészen apró természetű ember volt. *Brassai* Sámuel, a legnagyobb magyar polihisztor viszont széleshomlokú, de annál nyugább óriássá nőtt. Gyulai és Brassai szóban és írásban rengeteget vitázott egymással s egy ilyen szócsata közben Brassai, amikor már minden érvéből kifogyott, egy nagyot toppantott:

— Ha nem hagyod abba, te Pali, mindjárt felkaplak és a zsebembe duglak!

Gyulai fölnézett Brassaira s nyugodtan ennyit szólt:

— Akkor legalább több lesz a zsebedben, mint a fejedben.

◆◆◆

KANT-nak, a világhírű köingsbergi filozófusnak a többi közt két nagy munkája van: az egyik »A tiszta ész kritikája«, a másik »A gyakorlati ész kritikája«.

A nagy német gondolkodó azonban sokat adott nem csupán a filozófiára, hanem a konyhára is. Egy alkalommal, amikor éppen a főzésről vitatkozott karvársai körében, egyik barátja, *Hippel* megjegyezte:

— Azt hiszem, legközelebb napvilágot lát *A józós mesterségének kritikája* is.

◆◆◆

Schopenhauer, a komor és nógyülőző filozófus a házi orvosával beszélgetett. Szóba került az életerő (vis vitalis) is, amire az orvos, aki kora tudományának színvonalán állott, így szólt:

— Voltaképpen nincs is életerő, csak fiziológiai funkciók vannak, Schopenhauer nem minden guny nélkül legyintett:

— Erdékes. De azért az urak az életerő teljesítménye címén is zsebre szokták vágni a honoráriumot.

◆◆◆

EÖTVÖS LÓRÁNT, a világhírű magyar fizikus nagyon jóindulatú professzor volt, aki gyöngéden elnéző tudott lenni a vizsgákon, különösen a medikusokkal szemben, mert jól tudta, hogy az orvosnak orvosi tudományra és nem fizikára van szükség elsősorban. Az egyik ilyen vizsgáé Eötvös Lóránt elővesz egy távcsövet, átadja a jelöltnek és azt kérdezi tőle:

— Milyen távcső ez, jelölt ur?

A jelölt keveset tudhatott az anyagból, de legalább megőrizte az angol hidegvért. Átvevén tehát a távcsövet, először kihúzta az első tubusát, utána a másodikat, aztán a harmadikat, végül odament az ablakhoz, lassan a szemébe emelte a távcsövet, kitalált rajta hozza a város fölé, majd nyugodtan levette a szemétől, bámulatos hidegvérrel összetolta az egészet és akkor Eötvös Lóránt elé helyezvén a távcsövet, egy nagyot sóhajtott:

— Ez a távcső, kegyelmes uram, valóban... kitűnő távcső...

TL JÓZSEF, a magyar születésű hírneves bécsi orvosprofesszor sohasem csinált belőle titkot, hogy kissé — antiszemita. Egy ízben egy *Jerusalem* nevű szigorló került eléje, akinek tudása azonban körülbelül a nullával volt egyenlő. Hyrtl professzor egymásután adogatta föl a kérdéseket, amelyekre *Jerusalem* szigorló-orvos fanatikus hallgatással felelt, kivétel nélkül. A professzor végre is idegességében odalépett az ablakhoz s nem kevés meglepetéssel látta ekkor, hogy *Jerusalem* urnak minden atyafisága ott drukkolt rettentően az ablak alatt, ama bizonyos taglejtések kíséretében. Hyrtl professzor erre, ámbár antiszemita volt, annyira megesett ezen a familiáris drukkóláson, hogy még egy mentőkérdést adott föl *Jerusalem* urnak, ám *Jerusalem* ur még ekkor sem felelt. A professzor ur erre, hogy tapintatosan értesítse a családbelieket, a Biblia ismeret sorát diszkrétan lekialtotta az ablakon:

— Zokogj, Izrael! Jeruzsálem elesett...

◆◆◆

RIEDL FRIGYES, a budapesti egyetem tavaly elhunyt irodalomtörténet tanára szemináriumában ugynevezett »irodalmi teák«-at honosított meg, amelyeken a magyar és külföldi irodalom minden érdekesebb problémáját fesztelen csevegés közben vitatgatta meg hallgatóival.

A világháború alatt a kitűnő tanár egyik katona-hallgatója, aki hosszú frontszolgálat után kéthetes szabadságra érkezett meg Budapestre, egy ilyen irodalmi-tea után éppen az egyetem előtt fogta el Riedl Frigyeset...

— Méltóságos uram, katona vagyok, semmitse tudok az újabb magyar irodalmi eseményekről! Mi történt itthon tavaly óta, méltóságos uram?

Riedl — szokása szerint — szelíden fölnézett a levegőbe és akkor óppoly szelíden, ennyit szólt:

— Irodalmi esemény? Petőfi *Felhívő*-nek megjelenése óta — még nincs.

◆◆◆

RIEDL egy ilyen alkalommal tette ama szállóigévé vált kissé keserű megjegyzését:

— A magyar irodalomtörténet kezdettől máig — plágium.

○○○

RIEDL FRIGYESRŐL lévén szó, elevenítsünk fel róla még egy kedves apróságot.

Órák közben a tanári városzobában valami tárgy fölött élénken vitáztak egymással a professzor urak. A vitát maga Riedl idézte föl egy közbeszólásával, ám a vita leghevében egyszerre csak fogta a kalapját s kifelé indult. Amikor tartóztatni kezdték a kollégák, Riedl udvariasan, de nem mindenél nélkül, meghajtotta magát:

— Pardon, uraim! Bemegyek egy percre — órát tartani.

◆◆◆

PASTEINER GYULA, a művészet-történet tanára az egyetemen, azt kérdezte egyszer az egyik vizsgázótól, mit alkotott Michel Angelo?

A szigorló szigorú képet vágott:

— Michel Angelo?... A Dávidot, a Sixtusi-kápolna freskóit, Mózeset...

— Hát még?

— Azonfelül a Mediciek sirendéket... aztán meg az Utolsó ítéletet...

— Jó, jó, — dobolt az ujjával idegesen Pasteiner. — De mit alkotott még?

A diák hallgatott, mire Pasteiner szinte magánkiívül lett:

— Hát épp a legfontosabbal nem tudja? Jegyezze meg, kérem, hogy Michel Angelo *korszakot* alkotott.

Ügyvédi, jogi, államszámviteli és pénzügyi fogalmazói vizsgákra
előkészítünk
Legújabb jegyzeteket
Szontagh-Szeminárium
Budapest, IV., Váci-utca 51.

A régi Pest hirdet

A különféle szerencsejátékok, tombolák, lottériák és sorsbuzások szenvedélye talán még jobban dult és pusztított a múlt század negyvenes éveiben, mint ma. Uradalmak, kastélyok voltak elnyerhetők s takaros ábrázolatok mutatták be például a mödlingi kastélyt, amint a hintó éppen begördül bolfozatos, ciradás, pompás bejáratán. Az öreg hirdetés-szövegekből igazán csak rövid szemelvény a következő:

A legszerencsésebb sorsjáték

„Ki a szerencsét esdéli,
Tágas ablakot nyit neki.”

»Szép ugyan maga talantomával summákat megszerezni; bájos egy dus házasság vagy roppant örökség; de vajjon más utak a szerencséhez nem vezetnek-e? Bajtársaink egyike messze tengerek habjait basítja, egy veszélyes kalandozás szirtjei és szélvészai között életét kockáztat; egy másik léghajóba a felhők felé emelkedik; egy harmadik a pénzkelet (börze!) hullámaiban siet ezereket pazarolni; egy negyedik kockát, kártyát felkeres, kevés vagyonát a zöld asztalnál áldozandó; egy ötödik az aranykővet nem leli, de pénzbe füstbe elenyész, egy hatodik a föld mélyei, a tenger titkai fölfedezését sürgeti, és a különböző pályákon néha maga az élet s vagyoni tiporlása csak legesélyesebb áldozatai illy diadalmatlan küzdésnek. Ki tagadná ekkor, hogy sokkal biztosabb a szerencse istenasszonya ellen, egy sorsjáték ártatlan párviadalába pajzsot emelni? Négy forintért olyan szerencsés lehetek, mint Fanny Elssler gyöngykoszorúja vándorlásával Amerikába; oly szerencsés, mint Rubini hatalmas szavával a nélkül, hogy később kénytelen lennék hallani, hogy pengő hangomat elvesztém; au contraire: hangom épen akkor igen pengő leend...

És így tovább!

A Rombach-utca már akkor is uraságoktól levelett ruhákat hirdetett s az »akkor és most« különbsége igazán csak a hirdett ruhák — szerintük — válik plasztikus szemléletessé:

Magyar ruhák

Egy dolmán, menie, nadrág, mellény világoskék posztóból ezüst paszomántra, egy másik vörös posztóból arany paszomántra, julányosan megszereshető. Rombach-utca 553. szám alatt.

Egy szabómester alábbi hirdetése napnál világosabban bizonyítja, hogy a szabócontó nem új dolog:

Köszönet s figyelmeztetés

Több év óta felfalmozott követeléseimet illetőleg, melyek beszédésért csak kegyes pártfogóim iránti tiszteletből nem sürgettem, tisztelet dolgoztatóimnak tudokra adni kénytelenítettem, hogy követeléseimnek 4 hónap alatt eleget tenni méltótlanságok. Ellenkező esetre jogos követeléseim bíróság biztosítom. Egyéb iránt legnagyobb kegynek fogom tartani, ha rendelkezéikkel tovább is megfizeteln kegyesek leendnek.
Lepedő József polg. szabómester.

A kor hirdetéseinél két olyan csoportjából is meg kell itt emlékezni, melyek már régen s örökre eltűntek lapjainkból: a *jobbágyok* és a *gyorskocsivállalkozók* hirdetéséről. Ma már nincsenek jobbágyok, kik a tized elengedéséért nyilvánosan mondanak köszönetet uruknak, s a regényes postakocsikat mindörökké kiszorította utainkról a kegyetlen fekete gép: a vasút.

Bizonyos hirdetők és hirdetésfajták ezzel szemben esodálatos szívóssággal küzdenek idő és anyeszet örök törvénye ellen s ezek közül feltétlenül ki kell emelni a jó öreg *Mária feridit*, ki már akkor is hirdette »kölnt vizet« s »a csillagászhoz« címzett váci-utcai optikus tülét tulajdonosát: *Calderónit*. Inyenek számára közöljük, hogy a jamaicai rumot, a peccó-teát, a szerémi szilvóriumot, a karibceai ürmöst, a tokaji aszút, a lipői turót, a franciás szardíniát, mustárt és a yeronal szálamit már a negyvenes években erősen hirdették.

Szinnadi szerzőink, akiket ma már egy

egész genfi konvenció védelmez, bizonyára illő megindultsággal fogják olvasni a következő sorokat:

Tudomásul vidéki színészeknek.

Iról tulajdonom érdekében ezennel nyilvánítom, miszerint minden színművem becsületes, igaz uton egyedül tölem megszereshető. Az ellenkezőleg cselekvőket akár magányuton, akár nyilvánosan kérdőre vonni el nem mulasztandom.
Vachot Imre.

Akik nincsenek eléggé meghatva Vachot nevével, olvassák el egy már »jobbnevű« szerző hasonló tartalmu nyilatkozatát:

„Két pisztoly“ című legújabb eredeti színművem igaz és becsületes uton csak tölem megszereshető, s több példányban készen megrendelésekre vár.
Szigligeti.

E két nyilatkozattal már az irodalom és a művészet berkeibe jutottunk. Iktasuk ide a pesti magyar festőakadémia első mesterének, megalapítójának, *Marastoni* Jakabnak következő hirdetését, aki az első *grafikus* volt Pesten:

Daguerreotyp-hirdetés.

Alulirt jelenti, hogy Pesten felső Dunasoron Nákó-ház 2-dik emelet 19-ik sz. ajtó alatti szállításán naponként tiszta úgy mint fölleges vagy esős időben is daguerreotyp arcképek készíttetnek.

Giacomo Maraston
académiai művészfestő

A »Szózat«, nemzetünk imádsága, ezzel a hirdetéssel indul el országos népszerűségének zarándok-utjára:

Wagner József

szépműtárában Pesten legújabbán megjelent
Szózat,

költemény Vörösmartytól, díkjoszorozott
zenéjét szerette Egressy Üeni.

30 kr.

Akkor számtalan kotta-hirdetéséből jegeztük ki még a következő lendületeset:

„Imok fájdalom“
(Des Schreibers Schmerz)
Zongorára Ára 15 hr.

Összes társasulataink, álarcsobalaink, táncestélyeink és hangversenyekink egykori főrendező-vállalkozója, *Emmerling Károly* ur, egyébként a »Vadászkürt«-szálló akkori albérlője, egy alkalommal nevezetes eseményt hirdet:

»Sikerült fáradozásaimnak a minden keringőszerezők királyát, a híres *Karmer* Strausz Bécsből meghíni. Ez elhíresült keringőszerező, ki nemesak a bécsiek kegyence, hanem varázshegedű-vonójával a könnyűlébu francziákat, valamint szinte Londonban az angolokat villanyozni szokta, egész hangszkarával Pestre érkezik. Legnagyobb készülétek történnék, hogy a legfényesebb táncmulatság létesüljön.

S a kor histórikusa égne meredő hajjal állapítja meg s szeretne nyulni Balzaco regényírói tolla után, hogy míg az *Emmerling*-dinasztia egyik tagja a farsang álarcsában az életet vámolta meg, másik tagja azalatt a halál öblében révészkedett:

Jelentés

Van szerencsém jelenteni a t. ez. közönségnek, hogy az addigi díjak szerint egyedül csak én gondoskodom a temetkezéshez meghívottatá örökről, a sírok elkészítéséről, felhantolásáról és öntéséről, mint szinte a ják álltetéséről is. A sírboltok rendelkezése iránt szintén nálam lehet rendelést tenni.

Emmerling János
József-utca 949. sz